

14.7.2014

Sisäministeriö

Suomen Punaisen Ristin lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta.

Suomen Punainen Risti (SPR) on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (811/2005). Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrin suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 (SopS 8/1955) ja niitä täydentäviin kahteen lisäpöytäkirjaan vuodelta 1977 (SopS 82/1980).

Suomessa Punainen Risti avustaa pakolaisia ja turvapaikanhakijoita Suomessa monen ohjelman kautta. Järjestö ylläpitää turvapaikanhakijoiden vastaanotto-keskuksia, joiden lisäksi ryhmäkoteja alaikäisille ilman huoltajaa tulleeille turvapaikanhakijoille. Punaisen Ristin koulutetut vapaaehtoiset vastaanottavat kaikki Suomeen saapuvat kiintiöpakolaiset ja avustavat heitä lentokentän maahantulo-muodollisuuksien aikana. Järjestö tiedottaa ja neuvoo pakolaisten perheen yhdistämiseen liittyvissä asioissa ja avustaa käytännön matkajärjestelyissä valtion korvausten piiriin kuuluvissa tapauksissa. Suomen Punaisen Ristin osastojen vapaaehtoistoiminnan kautta kuntiin muuttaneet pakolaiset saavat ystäviä ja tukea kotoutumisessaan uuteen yhteiskuntaan. Lisäksi Punainen Risti auttaa henkilötiedustelun kautta erilleen joutuneita perheenjäseniä löytämään toisensa ja pitämään keskenään yhteyttä.

Sisäministeriön esityksen tavoitteena on muuttaa ulkomaalaislakia siten, että esityksellä pantaisiin täytäntöön uudelleen laadittu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kansainvälisen suojelun myöntämisestä ja poistamisesta. Samalla esityksellä ulkomaalaislakia tarkistettaisiin siten, että se on yhdenmukainen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisettomuuden henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälisestä suojelua koskevan hakemuksen käsitteilystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja – menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen kanssa. Suomen Punainen Risti pitää näitä tavoitteita tärkeinä.

14.7.2014

Suomen Punainen Risti haluaa nostaa esille seuraavia näkökulmia hallituksen esitykseen

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan uutta, **96a pykälää**, jossa säädetään erityisiä menettelyllisiä takeita haavoittuvassa asemassa olevien huomioon ottamiseksi turvapaikkamenettelyssä. Hakijoiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen turvapaikkamenettelyn takaamiseksi Suomen Punainen Risti pitää erittäin tärkeänä asiana sen, että haavoittuvassa asemassa olevat otetaan entistä paremmin huomioon. On myös tervetullutta, että 104 §:n mukaista nopeutettua menettelyä ei sovelleta tilanteissa, joissa erityistarpeita omaavalle henkilölle ei voitaisi antaa tukea sen varmistamiseksi, että hän voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia.

Tavoitteeseen pääsemisen edellytyksenä on varmistettava turvapaikkamenettelyn resursointi ja käsittelijöiden tarvittava asiantuntemus. On tärkeää, että vastuussa olevat viranomaiset osaavat tunnistaa erityistuen tarpeen, jotta turvapaikkaa hakevan tilanne tulisi huomioitua menettelyn kaikissa vaiheissa.

Suomen Punainen Risti ehdottaa, että hallituksen esityksestä kävisi selkeästi ilmi, että erityisten tarpeiden tunnistaminen edellyttää asianmukaista resursointia sekä koulutusta. Tämä edistäisi lain asianmukaista toimeenpanoa.

Pykälässä 99 ehdotetaan lisättäväksi turvallisen turvapaikkamaan määrittelyyn pykälän toiseen kohtaan lisäys *"riittävää suojelua"*. Riittävän suojelun vaatimuksen täyttyminen olisi yksi palauttamisen edellytyksistä. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan, *"riittävä suojelu"* tarkoittaisi suojelua, joka vastaisi sisällöltään 87 ja 88 §:ssä säädettyä, mutta jota annettaisiin joskin muussa kuin EU:n jäsenvaltiossa.

Suomen Punaisen Ristin mielestä riittävän suojelun käsite on ongelmallinen, koska se antaa mahdollisuuden monelle tulkinnalle. Euroopan parlamentin ja neuvoston laatimien direktiivien tavoite on harmonisoida EU:n turvapaikkapolitiikkaa. Kokemus kuitenkin osoittaa, että turvapaikkajärjestelmässä on vielä suuria maiden välisiä eroja, mikä koskee myös Euroopan maita, jotka eivät ole EU:n jäseniä. Suomen Punainen Risti katsoo, että riittävä suojelu tulisi myös edellyttää turvapaikanhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun, oikeuden perheen yhtenäisyyteen, sekä inhimillisen kohtelun toteutumista täysimääräisesti. Riittävään suojeluun tulee myös sisältyä vastaanotto-olosuhteet, haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityiskohtelu sekä säilöönnoton käytön arviointi. Palautuspäätöstä tehtäessä tulee aina varmistaa tapauskohtaisesti ja kokonaistilannetta tarkastellen täyttyvätkö *riittävän suojelun* vaatimukset.

Edellä mainitut näkökannat tulee myös soveltaa **99 a pykälään**, jossa määritellään turvallisen kolmannen maan edellytyksistä, sekä **101 pykälään**, jonka mukaan hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi jos hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa.

14.7.2014

Suomen Punainen Risti esittää, että kun Suomessa arvioidaan onko kolmannen maan antama suojelu "riittävä", arvioinnissa huomioitaisiin edellä mainitut seikat, ja että ne kirjattaisiin hallituksen esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Pykälissä 99 ja 99a määritellään "turvallinen turvapaikkamaa" sekä "turvallinen kolmas maa". Tietyin edellytyksin, tällaisista maista tulevien turvapaikkahakijoiden hakemukset voitaisiin jättää tutkimatta, ehdotetun 103 §:n mukaisesti.

Suomen Punainen Risti haluaa muistuttaa menettelydirektiivin 38 artiklan 2 kohdasta, johon on kirjattu miten yksittäistä maata voidaan pitää turvallisena kolmantena maana yksittäiselle hakijalle.

Lisäksi Suomen Punainen Risti haluaa painottaa kuinka tärkeää on, että jokainen hakemus käsitellään tapauskohtaisesti. Turvallisen turvapaikkamaan tai turvallisen kolmannen maan yleistilanteen perusteella ei voida olettaa, että kyseessä oleva maa on turvallinen kaikille. Suomen Punainen Risti haluaa korostaa hakijan henkilökohtaisen kokonaistilanteen merkitystä turvallisuusarvioinnissa. Turvapaikka- tai kolmannen maan yleistilanne voi olla vakaa, mutta siitä huolimatta voi olla, että hakijalla saattaa olla esimerkiksi vähemmistöön kuulumisen tai muuhun häneen liittyvän syyn vuoksi erityistä pelkoa joutua vainon kohteeksi kyseisessä maassa.

Suomen Punainen Risti esittää, että hallituksen esityksessä nostettaisiin selkeämmin esille menettelydirektiivin 38 artiklan 2 kohdan edellytykset, ja että jokaisen hakijan kohdalla tulee myös arvioida yksilöllisellä tasolla, voidaanko jokin maa hänen kohdallaan katsoa turvalliseksi turvapaikkamaaksi taikka turvalliseksi kolmanneksi maaksi.

Pykälään 103 ehdotetaan kansainvälistä suojelua koskevan uusintahakemuksen käsittelyn muuttamista. Jatkossa hakijoiden uusintahakemuksien käsittelyä rajoitettaisiin, mahdollistamalla niiden tutkimatta jättäminen kun uusintahakemus ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle.

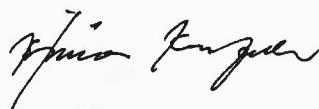
Suomen Punainen Risti haluaa korostaa, että hakemusten määrän kasvaessa olisi tärkeää tarjota hakemusten käsittelijöille tarvittavat resurssit, eikä rajoittaa uusintahakemuksen käsittelyä. Arvio maahan jäämiseen vaikuttavista perusteista tulisi tehdä huolella ja ottaen huomioon henkilön kokonaistilanne. Vähäpätöisiltäkin vaikuttavat perusteet voivat vaikuttaa henkilön kokonaistilanteeseen mikäli hakijalla on pelkoa joutua vainotuksi esimerkiksi vähemmistöön kuulumisen tai muuhun henkilöön liittyvän syyn vuoksi. Tästä syystä päätös tutkimatta jättämisestä tulee tehdä harkiten ja tavalla, että jolla varmistetaan, että uusintahakemuksessa ei ole uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle.

Pykälä 104 sääntelee nopeutetun menettelyn edellytyksiä. Nopeutettua menettelyä ehdotetaan käytettäväksi kun hakemus voidaan katsoa 101 pykälässä määritetyllä tavalla ilmeisen perusteettomaksi, eli kun hakija on saapunut turvallisesta turvapaikka- tai alkuperämaasta. Ilman huoltajaa tulleen alaikäisen

14.7.2014

hakijan jättämä hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä vain jos hän on saapunut turvallisesta alkuperämaasta.

Suomen Punainen Risti pitää hyvänä, että ilman huoltajaa tulleen alaikäisen erityisasema kirjataan lakiin, mutta haluaa samalla painottaa, että lapsen edun arvioiminen tulisi aina olla ensisijaisena kun arvioidaan alkuperämaahan palauttamisen vaikutukset lapsen elämään ja hänen kokonaistilanteeseen.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

